

Locuint'a Redactorului:
si
Cancellari'a Redactiunii:
e in
Strat'a Morariloru Nr. 13.

Articolele nefrancate nu se voru
decatu numai de la corespun-
dinti regulari ai „Federatiunii“
Articlii tranzitori si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literarinu, comercialu si economicu.

Va est Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
une separatu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, ^{21 augusta}/_{2 sept.} 1868.

Inimicii Romaniei libere si ai natiunei romane
ste totu, au inventatu unu funte nou pentru scor-
rele loru reutatiose. „Wanderer“ publica una
respundintia d'in Bucuresci (reprodusa si in „P.
16“), in care se dice, ca „mai multi membri ai
parlamentului Ungariei si redactori romani de d'in-
de Carpati se aduna in locuint'a dlui C. A. Ro-
si, si se consulta despre modalitatea unei actiuni
unani contr'a Ungariei, adeca contr'a Austriei“, si
in acele-a-si conferintie „se fabrica si articlii cari
aru in diurnalulu „Romanulu“ contr'a magiarilor.“
respundintele dice mai incolo, ca membrii ace-
ru conferintie se fia pusu ca *conditio sine qua non*
fiantiaa legii de armare, votata de camera Ro-
mniei, si ca — hinc illae lacrimae! — d. Bratianu,
conscintia acestei prossiuni morali, se nesuesce
in tote poterile a infiantiaa legea d'in cestiune, —
si, pentru ca mintiun'a se fia mai cumplita, core-
spundintele dice, ca s'au tramisu mai multi aginti
de la baiele d'in Ardealu, ca se faca propaganda, etc.

De-si suntemu dedati cu scoruiturele si cores-
pundintele platite a le jidaniloru d'in Bucuresci, si
nu cata insemnetate si valore trebuie se le atri-
bui, totu-si nu ne potemu retienè de a nu infrunta
colintia corespundintelui lui „Wanderer.“

E fapta, ca 3 deputati romani, d'entre cari unu-
si redactore, se afla asta-di in Bucuresci, inse noi
nu bine, si corespundintele lui „W.“ inca o scie,
acesti domni nu s'au dusu la Bucuresci *pentru a*
politica, ci s'au dusu ca membri ai academiei
scientifice.

Vamu spusu de sute de ori si o repetimu, ca
natiunii de d'incoce de Carpati nu se amesteca in
scerile Romaniei, dinsi si-au politic'a loru sane-
ta, precum si armele loru a casa, armele morali,
cari combatu si voru combate neincetatu pre ini-
ti si pre rapitorii drepturilor loru politico-natiu-
nali. Romanii de d'incoce de Carpati sunt siguri de
ajungerea scopului loru doritu, ei sciu si sunt
minsi, ca dreptatea trebuie se reesa invingatoria
curendu seu mai tardu, — apoi sunt cu multu
nu bine prevediuti cu virtutea rabadarei si tenaci-
ti, decatu se alunece de pre terenulu ocupatu.
manulu nu se scie jocu cu cartile pre sub mesa,
nu are vre-una lipsa de acest'a maestria; devi-
drapelului romanescu este: *Dreptatea*, acest'a nu
remanè calcata si batjocurita. Respingemu dara
natiunile nedrepte a le coresp. lui „W.“ cu in-
fiantiaa sufletului nostru curatu, er' catu pentru
siun'a, ca s'au tramisu agenti in Transilvani'a, de-
ramu, ca ea provine d'in acele-a-si resorturi si ca e
d'in ace'a-si pena, care scrisese in anulu trecut
„missiunea secreta a capitanului Candianu.“
natiunii nostri si-voru aduce a minte despre fiasculu
politu, ce lu suferira magiarii in acesta afacere, in
se potea aplicu cu totu dreptulu d'is'a: „Par-
tibus montes, nascitur ridiculus mus.“

In natiunii trecuti ai diurnalului nostru amu publi-
candu declaratiunea deputatiloru boemi, cari s'au re-
tenu cu totulu de a participu in diet'a Boemiei; ase-
menea au facutu si Moravii.

Declaratiunea pomenita a clatinatu cumplitu
si dualismului; magiarii insi-si sunt intr'o per-
tente nespusa, mai alesu pentru pasagiulu dechia-
rii, unde se dice, ca „In casulu revisiunii con-
ventiunii cislaitane, conventiunea inchiaiaa cu Un-
garia va fi respectata numai in catu nu va fi *preju-
diciala si periculosa*.“ Intrebarea este, ca ore sancti-
uniloru slavii apesarea fratiloru loru si a Romani-
iloru Ungari'a si Transilvani'a? Noi nu credemu.

Insi-si magiarii incepu a tremura ca cestiunea acest'a
se va deslega contr'a vointiei loru.

„Avenir National“, „Étendard“ si „Pays“ sunt
pline de perspective resbelice. Franci'a dispune de
1.300.000 de soldati, tabara de la Châlons e insufle-
tita si sta gat'a de a fi pusa in miscare. Laguéron-
nière, amicu intimu alu imperatului, e denumitu am-
basadoru in Belgiu. „Nord“ dice, ca guvernulu fran-
cescu a contractatu cu mai multe case industriale
pentru transporturi insemnate de arme. Napoleonu
s'a dechiaratu de curendu intr'unu cercu familiare
ca: „Tomn'a venitoria va fi primaver'a cea mai stralucita a
Franciei. In Marsil'a s'au arestatu la 15 aug. mai
multi, cari au cutesatu a striga: „Sè traiesca pacea.“

Cumpeindu tote aceste-a, precum si stimulat-
iunea generale a poporeloru europene, nu ne remane
nece una indoieala, ca suntemu in ajunulu erumperei
unui resbelu, precum se vede, forte infricosiatu si
universale, cu atatu mai vertosu, ca-ci situatiunea
este forte incurcata atatu in Occidente catu si in Ori-
ente, unde agitatiunea poporeloru necagite crestine
cresce pre di ce merge.

Admiralulu Americi, *Fragat*, a datu unu pran-
diu diplomaticu pre vaporu, unde marinarii ameri-
ciani strigau neincetatu: „Se traesca Americ'a si Ru-
si'a“, semnu invederatu alu unei aliantie intre Ame-
ric'a si Rusi'a, si ca doctrina d'isa *Monroe*, in sensulu
carei-a americanii nu aru ave de a se amesteca neci-
candu in afacerile Europei, este pusa la o parte. —
Considerandu acuma poterea gigantica maritima a
Americi, care intrece cu multu pre cea angleza seu cea
francesa, si care cerculeza pre apele mediterane, nu
ne vomu mira, daca suveranii apuseni si mai alesu
alu Turciei sunt plini de ingrigiri.

Piramidele dualistice, un'a in Pest'a alt'a in Vien'a.

VII.

Guvernulu magiaru aristocraticu se misca nu-
mai intr'unu elementu, deci elu e condusu acolo un-
de vointia suveranitatii magiaro-natiunale lu-aiapta,
guvernulu magiaru si soiulu lui cu tota greutatea
loru acumu se jignescu in spatele nostre, acumu in
cele ale slovaciloru, si neci o data in spatele magia-
rilor, pentru ca, pre cumu vediuramu, soiulu ma-
giaru s'au baricadatu, si in intru si in afara de camera,
de barierele constitutiunii, in contr'a poterii navali-
torie d'in susu. Soiulu magiaru face legile, si guver-
nulu le esecuteza in sensulu voluntatii magiare. Greu-
tatea suveranitatii magiare se jignesce era-si la ren-
dulu ei si in spatele guvernului si inca de atate ori
de cate ori guvernulu nu lucra dupa vointia capri-
ciosa a soiului magiaru. Asia dara soiulu magiaru dom-
nitoriu nu e nimeniu respunditoriu pentru faptele sale
si indignatiele patrate contr'a poporului romanu asu-
pritu! pentru ca ministeriulu respunditoriu e una
magistratura simpla a suveranitatii magiaro-natiu-
nale, si organulu naturalu destinatu de a esecutu
vointiele natiunei politice magiare. Natiunea magiara
e vointia generala; vointia particulara a ministeriu-
lui trebuie se fia subordinata si umilita vointiei gene-
rale. Vointia generala e numai magiarismulu, voin-
tia romanismulu e data preste granitiele constitu-
tiunii, deci vointia romanismulu nu pote face neci
o propasire, neci unu progresu, neci o cultivare in
constitutiune, fiindu ca vointia lui cade in a fara de
lege; asia tote faptele lui, incercate in favorulu sustie-
nerii individualitatii sale natiunale, devinu nelegale
si ciognitorie in suveranitatea magiara. Totu e revol-
tantu, totu e nelegalu inaintea magiariloru, pana si
adeverat'a realitate a esistintiei nostre romane, ca
una natiune de trei milioane de suflete, pana si ce-
le siette-spre-diece secle ai perpetuitatii nostre
seculare in aceste tienuturi clasice si roman-

tice, castigat de bratiile domnitoriloru lumei
si botezate cu sangele celu pretiosu alu anteiului po-
poru in lume. De ar' sta in poterea magica a magiaris-
mului, atunci elu ar' veni in tentatiune, de a ne sterge
pana si memori'a nostra d'in cartea destinului! Spu-
neti-mi fientie extraordinarie! cari incercati resboiu
si in contr'a naturei! e esilarea, e ignorarea vointii
generale romane d'in constitutiune o propasire, o
apropriare de legile eterne ale naturei, si de princi-
piele umanitarie statorite de civilizatiunea moderna?
Revolutiunea vostra d'in anulu 1848 inca n'au ajun-
su pana la acelu gradu alu progresului, ca mai an-
teiu se ne recunosca demnitatea nostra
romana, deci e multu pana atunci, pana candu si
vointia generala romana va se devina
lege publica, ca si cea a vostra!

Asia vointia domnitoria a poporului princiaru
magiaru nu e altu ce-va, de catu vointia generala,
magiara, adeca legea; poterea sa e poterea publica
concentrata in magiarismu. Deci pentru noi romanii
aparu doi suverani: unulu de dreptu, si cela-laltu
in fapta; celu d'antieu personificatu in maiestatea re-
gelui Franciscu Josifu, celalaltu concentratu in ma-
jestatea soiulu magiaru. Asia tote faptele emanate
d'in vointia si poterea eschisivu magiara suntu pen-
tru noi romanii nesce acte absolute si nedependente,
patrate spre asuprirea nostra. Ei, ce unitate a statu-
lui e ace'a sistema de guvernare, candu unu soi-
u domnitoriu esiste, si acelu-a e indreptatitu de a se
folosi de tota poterea publica spre nimicirea altoru
neamuri, si spre a-si duce vointiele sale particu-
lare in deplinire. — In unu statu poliglotu, in ca-
re numai unu soi-
u s'au inauguratu in corpu
politicu si suveranu, cele-l-alte soiuri inse sun-
tu ignorate, acolo neci o unitate de statu nu existe. —
In momentulu, candu masn'a guvernarii intra in
actiune, si poporulu domnitoriu agiteza cu tote vio-
lentie si pasiunile sale nelimitate si neastemperate,
in acelu momentu poporele, lasate fara de neci o le-
gatura cu masn'a guvernarii, in locu se se apropie de
centru, ele prin natura guvernarii se departeza de
centru, in locu ca poporele se devina corpuru centri-
petale, ele devinu corpuru centrifugale. Unu statu
asia compusu la primele sguiditure politice devine
clatinetoriu si cade in decomposetiune, in disolutiune.
Hei domniloru! noi romanii nu intielegemu asia uni-
tatea statului, ca soiulu magiaru se duca rol'a ber-
becelui bachianu, si ce'a a ciocanului sistemelor fe-
dalistice, ca acestu soi-
u se devina desevisfortoriulu
completu si fatalu alu esistintii nostre, ca elu cu tota
poterea publica concentrata in manile sale se ne
sdobresca pana la ultim'a nostra resuflare! Noi ro-
manii intielegemu unitatea statului asia, ca si soiulu
nostru romanu se devina domnitoriu completu ca si
celu alu vostru, noi intielegemu sub unitatea statu-
lui egalitatea completa in domnire, si egalitatea com-
pleta in portarea sarcineloru publice, intielegemu ega-
litatea perfecta in poterea publica, ca cu ajutoriulu
poterii publice, cuvenite soiulu nostru, se fimu scu-
titi de atacurile, batjocuriturele, nedreptatirile pro-
venite d'in partea celui-l-altu soi-
u insolinte. Noi ro-
manii intielegemu sub unitatea statului formarea unui
corpu politicu si suveranu si nedependente de altu
soiu, fara dependente de poterea publica concentrata
in manile tuturoru soiuriloru domnitorie si capace
de o vietia publica. Noi intielegemu sub unitatea sta-
tului o monarcia reprezentativa d'in tote soiurile do-
mnitorie, in fruntea carei-a se culmineze regele, si
elu intogma se esecuteze nu numai vointiele gene-
rale a le soiulu magiaru domnitoriu, ci si vointiele
universale ale tuturoru natiuniloru politice, suverane
si princiarie.

Intielegeti odata! ce dice spiretulu presinte,

elu dîce: că fie-care poporu trebuie să fie și subditu, dara d'o data trebuie să devină și suveranu și princi; éca ce întielegem noi romanii sub unitatea statului! ca poporul nostru romanu să devină odata și suveranu și princi. Spiretulu presinte dîce, ca fie-care natiune să formeze unu corpu politicu, acestui corpu să-i dai vietîa politica și miscamintele politice; ei! cari sunt acele miscaminte? sunt **Poterea și Voluntatea**, cea d'antîia botezata cu numele: **Poterea legelativa**, cea a dou'a numita cu numele: **Poterea executiva**. Eca ce întielegem noi sub unitatea statului, ca poporul romanu de trei milioane devenindu suveranu romanu să iè parte în facerea legiloru prin reprezentantii săi legali și liberu alesi, ca poporul nostru romanu devenindu princi romanu să participe prin membrii săi ilustri la executarea legiloru. Unitatea statului privita în întielesulu magiaru ne-au despoiatu pre noi romanii de **tota actiunea libera**. Causile morale și fizice, adeca: legelatiunea și executiunea, cari produc aceasta actiune libera ni sunt sufocate în corpulu nostru natiunalu de unitatea magiara. Ea au facutu d'în noi romanii o natiune paralitica, și d'în magiari o natiune agila. Ei bine, convulsimile politice ale acestei natiuni agile compuse d'în multe partite, cându devinu în ciognitura cu regimulu ei, și cându partitele aceste devinu incaierate, tote aceste pasiuni și interese varie se descarca cu puterea fulgerului în spatiale nostre. Nu e nici unu elementu moderatori, care să pota pasi la midilocu, să mulcomesca, să domolesca pasiunile iritate ale natiunii agile, să o conduca la ratiunamentu și la astemperamentu; elementele moderative, aru fi elementulu romanu, și celu slovacu, înse aceste elemente sunt artificiosu lovite de gu'a politica. Asià vedemu vrendu nevrendu anarci'a inaugurata în vîrvulu piramidei! Cîtu aru fi de bine, cându guvernulu magiaru dualisticu s'ar' miscà și între elementele romane și slovace, amendoue inzestrate cu puterea și voluntatea. Atunci d'în frecarea și balanzarea imprumutata a acestoru elemente varie în puterile statului ar' resultà stabilitatea, moralitatea, ratiunamentulu; atunci guvernulu magiaru ar' fi condusu în lucrările sale și de puterea și vointîa acestoru elemente, ar' gasi în ele sprigionu morali și stabilitate în contr'a altui elementu esaltatu în pasiunile și orbecările sale.

Ce idea nefericita, ca și ce'a a magiarismului! elu vre a condà unu imperiu magiaru, și a statorî o domnire absoluta preste elementulu romanu și slovacu! Ide'a condării unui imperiu magiaru! Se fia! nu-mi pare rîu! înse facă-se cu concursulu puterii și voluntătii politico-natiunale a elementelor romane și slovace cu rangul de domnire, éra nu sub titlulu aservirii; că-ci ca materialu orbu, crudu, fără resulfare morala, fără spiretu natiunalu nu voim a concurge la edificarea unui monumentu radicanu d'asu-

F O I S I O R A.

Discursulu lui S. Barnuti d'în 14/2 maiu 1848, de relatiunile Romanilor cu Ungurii, și de libertatea natiunala.*)

Deci natiunea unghuresca nu pote, să pretinda privilegiu preste alte natiuni neci în respectulu limbei, ci trebuie să se multimesca și cu egalitatea și cu dreptatea. Numai pana unde tiene dreptatea e umanitate: d'în colu de dreptate locuescu fere selbetece. N'are natiunea unghuresca neci unu scopu necesariu, neci o îndigintia adeverata, care să nu le aiba în ace'ași mesura și celelalte natiuni. Poff'a domnirii preste celelalte nu e îndigintia adeverata, ci e numai paropsismu de friguri, care lasandu-o odata, va perî și celu apetitu spurîu de a înghiti pe alte natiuni.

Daca au lipsa unghurii să vorbosca unghurescu în adunările lor — și care tiranu ar' fi atâtu de nebu, ca să-i faca a vorbi în limb'a, care nu o cunosc — au [și romanii totu ace'a-si lipsa; cum incăpe dar' aci limba diplomatica? Daca nu-si potu închipui unghurii, cum să-i guverne cine-va cu deregatori straini și cu limba straina, care nu o întielegu: romanii înca nu vedu, pentru ce să fia lips'a unghuriloru mai întitoria de cătu a romaniloru și în cautarea ast'a; deci daca e și aci totu aceea-si lipsa și totu acel'a-si dreptu egale: unde este temeiulu privilegiulu limbei lor? Daca-i constringe natur'a pe unghuri cu necesitatea cea mai imperiosa, ca să invetie în limb'a lor tote de la alfa pana la omeg'a, totu aceea natura i face și pe romani, și totu cu asemene necesitate și totu pentru asemene scopu, ca să invetie romanesce. O natura le-au nascutu pe tote natiunile, o amore le-au versatu în ani-

pr'a momentulu unei natiuni întregi seculare. Dar' ore siguru e magiarismulu de stabilitatea domnirii sale? ce elemente extraordinarie posedă elu, ca elu în fatîa a doue elemente neconsiderate și pre ruinele lor să-si fundeze imperati'a materiala morala și spiretuala? Fâra indoia elu asià crede, că natiunea magiara politica suverana și princiara va face minuni în cucerirea neamuriloru și în fundarea imperiulu pretinsu. Înse și pana atunci, pana cându acest'a natiune magica va face minuni, guvernulu ei va trebui mai antîiu să se lupte cu libertatea politica cea mare, cu tota puterea cea neproportiuata, lasata în man'a poporului alesu, va trebui să se lupte cu inertîa cea lapidara a neamuriloru batjocurite. Ei, spiretulu presinte asià e dispusu, că elu nu concede materialismu, nu suferă gresiele, nu suferă discordie, ci elu poftece materialulu acû preparatu, poftece lucruri complinite, esente de tote pasiunile omenesci, elu poftece o alta generatiune noua a natiunii magiare princiare, crescute dupa principiile moderne, éra nu ca ce'a de acumu, crescuta dupa principiile feudalismului, și ale suprematisării. Spiretulu presinte nu astepta dupa nimine, nu astepta dupa intrigele unei fractiuni, nu privește neci în drept'a neci în steng'a, elu privește oblu înainte cătra scopulu prefiptu, trece preste cadavrele acoloru spirete neodihnite, pre cari în mergerea sa le-au gasitu nepreparate, și cari se încerca a pune stavila acestui percursoru partenitori de poporele asuprite.

O imperati'a magiara condanda cu concursulu elementulu romanu și slovacu, radicanu la rangulu domnirii egale, o precepu. Înse o imperati'a condanda pe ruinele acestoru elemente nu o precepu neci decumu, acés'a e o pura inventiune chimerica, demna de relegatu în regiunile fantasielor. Ce e dreptu imperati'a acés'a magiara pretinsa e pusa în miscare, merge cu pasi gigantici cătra realizare, are înse de a trece preste impedimentulu celu mare asià numitu **Dualismu**, radicanu și construitu cu manile proprii ale magiarismului. Înse a numire de „dualismu“ însemneza a te luptà, a te duela cu ce'a parte a imperiulu modernu. Deci natiunea magica și cavalerescă are în bratiile sale tota greutatea imperiulu dualisticu translaitanu. Spre a-si storce o nedependintia completa natiunea politica magiara e redusa moralicescu de a duela singura cu acelu potinte adversariu alu egoismulu magiaru. În lupt'a acés'a înteritata, ori imperiulu translaitanu va deveni înghitîtu de celu cislaitanu, ori celu cislaitanu va deveni cutrupitu de celu translaitanu. — Deci o lupta continua e angagiata între cele doue imperati'e moderne, va se dîca între nemti și magiari. Numirea de dualismu însemneza o rivalitate de perfectiunare în ocarmuire, rivalizare întru fericirea poporeloru lui îndigintiate, însemneza, că una parte duelante va succumbe celei-alte parti rivalisatorie, că una parte va reusi învin-

ma spre limb'a lor, unu simtiementu de onore bate în animele toturoru, și unu scopu le-au prefiptu toturoru: și acestu scopu nu se pote ajunge, daca va domni un'a peste alt'a, și numai domnindu dreptu egale peste tote. Unde are aci locu privilegiulu ver-carei limbe, pana cându va stà numele de dreptu și de libertate pe pamentu; séu dora unghurulu are privilegiu și spre a-si amà limb'a mai ferbinte, de cătu romanulu pe a sa, și ca să fia mai superbu cu originea sa cea sciteca, de cătu romanulu cu cea italica? pana cându nu se va stînge simtiementulu de amore și de onore d'în pepturile toturoru romaniloru! — nici de cum.

Asià este, fără de natiunalitate nu este libertate neci lumina nicairi, și pretotindene numai catene, întunerecu și amortîre; ce este ap'a pentru pesci, aerulu pentru sburatori și pentru tote vetuitoriele, ce este lumin'a pentru vedere, soarele pentru crescerea plantelor, verb'a pentru cugetare: aceea e natiunalitatea pentru ver-care poporu, intrîns'a ne-am nascutu, ea este mam'a nostra, de suntemu barbari ea ne-au nascutu: de suntemu liberi, intrîns'a ne miscâmu: de suntemu vii, intrîns'a viâm: de suntemu superati, ne alina dorerea cu cantecele natiunale: prin ea vorbim și asta-di cu parintii nostri, cari au traitu înainte de mii de ani, prin ea ne voru cunosce stranepotii și posteritatea preste mii de ani; natiunalitatea e îndemnul celu mai potinte spre lucrare pentru fericirea genulu omenescu; pe care nu-lu trago anim'a a lucrà neci pentru a natiunei sale gloria și fericire, acél'a nu e de cătu unu egoistu perdutu pentru umanitate, de care e pecatu, că l'a decoratu natur'a cu forma de omu; natiunalitatea e libertatea nostra cea d'în urma, si limanulu salutei nostre venitorie; numai libertatea acés'a n'a rapitu-o pana acum neci unu barbaru de la romani, dupace le-au luat tote; de 17 cente de ani se lupta genulu romanu în departat'a Dacia cu tote turmele barba-

gatoria preste ce'a-l-alta parte. Dualismulu e o mancare asternuta poporeloru magiara-austriace spre gustare. Acea mancare înse, carea va fi mai amestorata, va fi mai usioru de consumatu, aceea mancare în fine va culege laurii învingerii, în giurulu ei se voru concentra poporele ostenite de atâtă bantiuire.

Natiunea politica magiara e în destulu de ocupata, diumetate d'în puterile sale se consuma spre sustinerea acestui monstru modernu de o inventiune astuta, nu o mai infestati cu proiecte de natiunalitati, cu pretensiuni în recunoscerea independintii Transilvaniei, cu fortiarea continuitatei legiloru d'în anii 1863 și 1864, cu esplodarea pronunciamintelor, lasati-o în pace, să lucre neconturbata, dacă odata, per varios casus, per tot discrimina rerum, au ajuns la putere. Lasati-o să-si arete geniulu ei în ocarmuire, să-si legalizeze domnirea sa prin fapte mari și necostabile aprobate de tote poporele supuse suveranitatii magiare. **Nu-i conturbati bucurîa și lesinarea după domnire.** Că-ci ce dîce spiretulu presinte? el dîce, că guvernemintele se nascu d'în deschilimite în templaminte ale revolutiunei. acumu se nascu ele d'în o emotiune populara, acumu d'în una învingere, acumu d'în una catastrofa. Guvernemintulu nostru dualisticu magiara-nemti s'au nascutu d'în catastrofa de la Sadov'a. Guvernemintulu absolutisticu bachicu s'au nascutu d'în emotiunile poporeloru de la anii 1848 și 1849. Guvernulu de la anul 1861 și diplom'a d'în 20 optovre 1860, și patent'a d'în 20 fauru 1861 s'au nascutu d'în catastrofa de la Sadov'a și Mincio. Totu deun'a amu trebuitu să suferim (pre guverne) bune-rele, cumu au fostu împuse de necesitate, totu-deun'a au pretinsu acă carii s'au aruncatu în vîrvulu piramidei, că numai guvernemintele lor sunt legitime, precumu dîce și magiarii adi, că numai guvernemintulu lor e legitimu, istoricu, și dogmaticu, alegandu nesce teorii admise de unii, și contestate de alții, și asupra căroru-a lumea se va dispută în vecii veciloru. Spiretulu presinte dîce: că guvernemintele totu-de-un'a necesarie la începutulu lor, devinu legitime numai în tempulu, cându adeca: spre exemplu cu imperiulu magiara-austro-dualisticu poporele și natiunile au condit'a și form'a guvernamentelor conforma înțeleselor și moravuriloru sale, adeca tote poporele și natiunile devinu suverane și princiare, devinu o individualitate politica, adeca unu **Eu**, sunt respicțate limb'a și natiunalitatea, beserica fia-carui poporu devine independintă și autonoma; resursele publice se versa egal preste tote poporele spre perfectarea lor materiala, morala și spiretuala!

Asia-dara vedeti, că tempulu e singurulu judecariu competent și legitimu, și prin elu poporele și natiunile, cari legitimeza guvernemintele și le susținem, au dreptulu istoricu, și alte teorii absurde. Legitimatu au tempulu și prin elu poporele pre regimulu ba-

rilor, și ancor'a acés'a a tînutu naea romana în contr'a tuturor valuriloru, de nu s'au cufundatu în abisulu perirei și barbarii de impreuna. Si éca că unieana cu Ungaria nu va să franga și să smulga acés'a ancora de mantuire, și strice acestu organu alu vietii romanesce, va să rapese de la romani și libertatea cea mai de pe urma. Ast'a e unieana pentru romani! Pentru unghuri e vietia, moarte pentru romani: pentru unghuri libertate nemarginita, pentru romani sierbitute eterna. Unindu-se natiunea romana cu Ungaria, nu va ave neci scole, neci deregatori natiunali, cari porte grige de scole și de interesele natiunale, neci chiar beserica natiunale: tote acestea se voru botezà a dou'a nume unghurescu, tote se voru imbracă în vestmentu unghurescu, d'în ora în care se va dechiarà natiunea pentru unghuri se va invola în perirea sa însa-si: ea va începe îndata să stînge și a perî ca unu arbore fulgeratu: atunci neci neci dumnediu nu lu-mai pote scapà pe romani de perire natiunale; pentru că invoindu-se la sentintîa mortii sale aretă, că preotii romani erà trecuti de mai nainte la gîntii straine, patriciiloru erà cumperati, poporul vedutu și tota natiunea erà morta mai d'înainte, și unghurii în acum numai îngropatiunea cea de batjocura.

Si întru adeveru, cine ne-ar' potè scapà de perire, cându dumnediu asta di nu mai invia morti; dora se începe ne-va în cultur'a de asta-di a romaniloru, că se va înfrînta tote atentatele unghuresci; și reu s'ar' înslă romanii, și si-ar' cercà scaparea într'asta cetate fără de muri, și par de custodi: au nu pentru aceea vreun unghurii să facă tîra unghuresca și d'în Ardealu, ca apoi să pota prefaca tote întietele de cultura ale Ardealului, în institute unghuresci; și fi de liberatur'a nostra, cându vorufi îndreptate asupra cîtinurilor unghurismului, ca să o sufle în ventu, „ut corp lento augescunt, cito extinguuntur; sic ingenia, studi-

*) A se vedè nr. tr.

chianu absolutisticu esîtu d'in emociunile poporeloru? ba nu l'au legitimatu, ci l'au afurisit, pentru că acela regimu au abusat de tote: de natura, de timp, de tote poporele, si-au arogatu demnitatea suverana si princiară numai sie-si si natiunei germane. Numai voluntatea si puterea germana au recunoscut-o de legala si legitima, au întrebuintiatu tota puterea statului asediata in manile germaniloru spre asuprirea poporeloru, s'au batutu cu natur'a, adeca prin puterea magica au silitu poporele sê se prefaca in germani. N'au avutu in credere in poporele cislaitane, deci spre esecutarea legiloru au inundatu tîerele cu beamteri germani si bohemi, au luatu pana d'in gur'a indigeniloru si au datu-o strainiloru, n'au respectatu limb'a, ratiunabilitatea, venitoriulu, voluntatea, ratiunamentulu poporeloru, n'au luatu in neci o consideratiune autonomiele besericelor, au respectatu numai venitoriulu si glori'a nemtiloru, tote aceste proprietăti morale au vrutu a le sacrifică in favo- rulu venitoriulu si gloriei germaniloru, a întemeiă Germania moderna mare si potinte. Nu s'au îngri- gitu de prosperarea materiala si spiritualea poporeloru. S'au luptatu in contra puterii lucrurilor, le-au vio- lentatu, le-au batujocurit. Deci acestu regimu abso- lutisticu esîtu d'in emociunea poporeloru, fu dusu, portatu, si suflatu éra-si prin emociunea poporeloru, si invinsu, ca si celu mai miserabilu, necapabilu, si slabu guvernul nepotintiosu inaintea ratiunamentulu.

Poporul romanu in federatiune.

V.

Acestu-a este trecutul aliatiiloru si federati-unei poporului romanu; restă, ca in cadrulu acestu micu sê tragemu sub ochii lectoriloru si terenulu proiectatei „Confederatiuni danubiane.“ Ille'a acestei confederatiuni, nascuta in timpul mai nou, lipsita de ori-ce putere de vietă, se stinse ca cea mai d'in urma licurire a democratiei magiare.

Barbatii democratici ai Ungariei dupa evenimentele d'in 1849 luara lumea in capu. Plangundu-se pre la tote curtile europene, nu'întimpinara nece o partenire, nece unu ajutoriu pentru recastigarea drepturiloru Ungariei, pentru eliberarea d'in „sclavi'a Némtilului“ si pentru total'a desfacere de Austria; ultimulu medilocu lu-aflara numai in asiè dîs'a „Confederatiune danubiana.“ Vedemu dara, că democratii magiari nu cercau prin aliati'a cu Romanii si Serbi'a, decâtu singur'a eliberare a Ungariei d'in lantiulu nemtirescu si radicarea d'in ruina, in care cadusera. De aci vedemu, că tote încercările la cabinetulu de la Bucuresci remasera fâra efectu, pentru că erau unilaterale si pre langa aceea gemeau inca de bol'a magiariloru, ca nemicu sê nu se instraineze de la corona. Ei nu voiau sê ce la Banatulu si Transilvani'a, ci voiau o domnia de statu preste aceste teritorie romane, si o hegemonia nationala preste ele. Intru adeveru, că-ci pre ce maluri ar' fi de a se fundă unu regatu ungu- rescu, daca Ungurii nu aru avè si Transilvani'a si Banatulu?

oppressoris facilius quam revocaveris“ (Tacitu Agric. c. III.); sêu dora sê acceptămu pana si voru uită si limb'a toti romanii, ca atunci sê vedea si orbii si sê dica: acum vedemu si noi, că dieu uniunea asta au fostu periculosa pentru romani dar ce va folosi atunci stranepotiloru degenerati, că voru cunosce ratecirea parintiloru loru celoru fricosi si ticalosi, candu acum i va fi rapitu cu sine torintele unguismului de nu se voru mai potè întorce inapoi: indesiertu se va miră posteritatea, cum de n'am cunoscutu noi, că fia-care natiune numai atăt'a onore si valoare are inaintea statului, căta onore si valoare are limb'a ei: indesiertu se va miră, cum de n'am vedutu noi in seclulu luminelor si alu nationalității, ce este nationalitatea; cum de n'am prevedutu perirea gintei noastre, candu unguurii ni o spuneă cu dieci de ani mai nainte, că voru sê stinga pe romani. Asià posteritatea romana se va miră de nesimțirea nostra, si ne va blastemă in morminte, că-ci am ascultat cu nepasare sentintia de morte a gintei noastre, că-ci n'am recursu chiaru si la cele mai d'in urma midiloce pentru aperiarea numelui romanu, că-ci nu no- amu redicatu toti pentru unulu si unulu pentru toti, ca sê de- partămu de la stranepoti acésta infamia nemeritata; au nu eră lucru mai stralucitu si mai maretiu inaintea omeniloru si a dumnedieiloru, ca sê ne ostimu pentru nemorire, si mai bine sê descindemu toti in morminte la parinti nostri incoro- nati cu gloria, de câtu sê lasămu o infamia sempiterna eredi- tate nefericitoru nostri stranepoti; ce limba pote sê spuna amarulu, care-lu suferu numai in trei dîle omulu condamnatu la morte, dar' apoi amarulu unei natiuni cine lu-va spune, pe care o ar' vinde fiii sêi cei întielepti? ce condei pote sê descria dorerile celui ingropatu de viu: éca elu se descepta in mormentu, si-musca buzele si si-rode manile de desperati- une, câ nu-i lucește neci o radia de scapare in fundulu mor- mentulu; câ dorerea acestui nefericitu e scurta: éra dorerea

Ungurii cercau prin confederatiunea proiectata singuru numai interesele loru bizare, adeca: radica- rea unui statu magiaru pre spesele Romaniloru si a celoru alalte popore. Atătu va sê dica „Confedera- tiune danubiana“ si nu mai multu. Romanii si Serbi cunoscundu bine planulu atātu de perlucidu alu co- rifeiloru democratiei esilate, lu-respinsera cu demni- tate, că-ci nu poteau sê deee confidentia unor magiari asiè de pucinu politici. Cine nu scie, cu căta rusine se întorsera Klapka si Türr d'iu Bucuresci, că-ci nouele loru principie de eliberarea poporeloru nu fura nece de câtu apretiate de barbatii Romaniei. Statulu Romaniei nu s'a înaltiatu neci-o data prin aju- toriulu Unguriloru si nece natiunea romana d'in Tran- silvani'a si Banatu nu a avutu a-si multumî nece eliberarea, nece cultur'a sa poporului magiaru. — Magiarulu, judecatu pre bas'a trecutulu, nu merita confidentia; judecatu dupa presentu, elu e celu mai putînu politicu intre poporele Europei.

Barbatii mai prevedetorii ai Ungariei, unu Deák si altii, vedeau că Ungurii nu afla nece o simpatia, nece unu ajutoriu la poporele vecine, vedeau că ca- lea lui Kossuth, ori câtu de smaltuita sê fia, este fâra efect; de aceea preferira mai bine o impacare cu Austria, ori cum va fi, decâtu aruncarea faciei in midiloculu elementulu aprindietiosu, ce nici-de-cum nu potea sê esa in favorea Ungariei.

Sê stinse in urma ide'a Confederatiunei, dandu unu testimoniu viu, câtu de pucine simpatie au Un- gurii la poporele Oriintului. Betranulu Kossuth, pa- rintele acestui fetu anachronisticu, remase întristatu la mormentu, unde se afla ingropata tota confidin- tia si simpatia unguresca, — si asta-di tota diver- ginta lui de cătra barbatii politice magiare actuali constă numai in aceea, că magiarii, prin impacarea loru cu nemtii, nu si-au asigurat totu libertătile si drepturile avitice a le statulu magiaru.

In schi'a acésta istorica-rapsodica, dupa ce ve- diuramu caracterulu si tendintiele poporului romanu atātu ca aliatu câtu si ca federatu, dupa ce veduramu principiele lui sante si neatacabile, urmate prin toti seclii si pastrate pana asta di ca cea mai potinte arma, ce o potemu presentă adeversariloru nostri, candu se mai incerca a ne alungă d'in vetrele nostre stra- bune — sê vedemu acum starea de aci a Ungariei in facia cu aceste table de legi romane si cu acestu evangeliu crestinescu. Sê vedemu, voiescu Ungurii o federatiune (aequo jure) cu romanii de sub dinasti'a habsburgica, voiescu ei fundarea unui statu asiè cum lu-cere dreptulu de subsistintia alu unei natiuni ce nu e magiara, si nu va voi nece-odata sê fia, sêu mai bine preferu ei sê nu mai faca nece o impacare cu romanii? In casulu d'antăiu nu amu avè de câtu sê ne bucurămu, că post tot discrimina rerum vomu potè fia-care sê ne vedemu de trebile nostre asiè, pre- cum o pretinde dreptatea; in casulu alu doilea asigu- rămu pre domni magiari, că fâra de voi'a nostra nime nu ne va potè sê ne unesca cu tier'a magiara.

Dupa ce camer'a Ungariei trase in sfer'a sa de activitate tote puterile, cari nece-de-cum nu se tiene- au de vre-unu dreptu istoricu alu coronei, dupa ce cestiunile, cari se tieneau de suveranitatea poporului romanu si de dreptulu publicu alu Transilvaniei, le vedemu asta-di usurpate de o putere absoluta a ma- giariloru, dupa ce camer'a Ungariei mai in trei ani

unei natiuni ce merge spre perire, va trece impreuna cu isto- ri'a d'in seclu in seclu, si de la generatiune la generatiune, candu nu se va mai audî neci o vorba romana între Oltu, Mure- siu si Tis'a, candu sunetele cele dulci a le limbei nostre se voru fi schimbatu de multu in sunete barbarice amortite, candu nu se voru mai gloriă stranepotii celoru de asta-di, cum că suntu vitia de subu ceriulu celu blandu alu Italiei, candu le va fi rusine de memori'a Scevoliloru, Brutiloru, Sci- pioniloru, si voru jură pote, că se tragu de-a dreptulu d'in turmele lui Atila; atunci sap'a si aratrulu barbarulu va sco- te d'in pamentu căte o petra romana, ca sê marturisesca, cum că petrile au mai multa simțire de veneratiune cătra memo- ri'a natiunei d'antăiu, care a figuratu odata in lume, de câtu milioane de Legionari, pe carii neau asediatu aici Traianu, ca sê custodim memorta glori'a numelui romanu; si noi, in locu sê o marimu, o amu micioratu, o amu întunecat, o amu vendutu, si impreuna cu natiunea o amu ingropatu in anulu 1848!

Deci, sê considerămu bine, daca nu voimu a lasă atăt'a gele dupa noi, sê considerămu, cum au petrecutu parinti si strabunii nostri subu domnirea unguresca: cum n'au vrutu unguurii a respectă drepturile romaniloru neci odata; cum s'au adoperatu d'in contra totu-de-una ai turbură între sine cu totu genulu de uniuni insielatorie, cu totu genulu de promisiuni mintiuose; si in urma, cum că libertătile uniunei unguresci pentru romani nu suntu libertăti adeverate, ci numai ama- giri, cu cari indulcescu veninulu uniunei, ca sê-lu faca placu- ta la beutu: atunci urmeza de sine ce sê faca romana in in aceste impregiurări, Mie mi se vede a fi de lipsa, ca

I. Ce se tiene de întrebarea uniunei: Adunarea sê res- punda serbatoresce dupa dat'a mariloru nostri strabuni, cum că: Senatus et Populus Daco-Romanus bene-

de dîle nu s'a potutu întielege despre unu singuru cuventu, că ce este „natiune romana“ si ce este „Transilvani'a,“ este invederatu, că situatiunea de aci chiar' asiè este de contraria spiritulu de libertate natiunale, precum eră inse-si aprobatele si compila- tele: este invederatu, că Ungari'a nu cere de la ro- manii Ardeleni o federatiune, si că magiarii nu vo- iescu libertatea natiunei romane, ci voiescu a se con- solidă pre sine prin absolutismu si fortia. Ungari'a cerca a merge inainte totu pre terenulu vechiu, si chiaru si asta-di afla placere in fâra-de-legile si ne- dreptatîrile seculari.

Sistem'a noua, întemeiata pre prerogativele na- tiunei magiare, deschide unu campu de bataia civile între natiunile, cari numai prin unu consensu federa- tivu potu fi unite sub un'a si ace'a-si casa absburgica. D'in caus'a acestoru prerogative de supremația, ma- giarii voru află totu-de-un'a cea mai grozava opuse- tiune si voru avè sê fie preparati totu-de-un'a la vecsatiunile cele mai triste pentru sant'a loru corona.

A luă legislatiunea d'in man'a Romaniloru, a nemicu si a fusiună intr'o Ungaria numele istoricu alu Transilvaniei, a calcă tratatele ce le-a inchiatu in sa-si Transilvani'a cu Ungari'a si cu cas'a Habs- burgica, a respinge si a dechiară de crima drepturile natiunale a le poporului romanu, care a fostu singu- rulu domnu alu Transilvaniei, tote aceste tendintie magiare, lipsite de ori-ce idea de dreptu, ne dau o lumina pré-lucida despre constitutiunea magiara, fâra ca sê ne mai potemu îndoi neci chiaru pre unu momentu, că suprematisatorii nostri nu voiescu, celu putienu pentru presinte, vre-una federatiune cu Ro- manii.

O impacare cu Romanii se va face singuru nu- mai prin o federatiune, care va rezultă d'in liberulu consentiementu alu Romaniloru, avendu fia-care na- tiune in parte teritoriulu sêu nationalu si legislatiune sa propria. Aici jace tota asiguranția unui veni- toriu fericitu pentru Romani si magiari. Sê nu cugete magiarii, că căti-va individi transilvaniani, sclavi tē- raiti la carulu loru de triumfu, sunt deputatii unei natiuni libere, ai unei tiere autonome. Poporulu ro- manu nu voiesce a luă parte intru o camera, unde elu este condamnatu a face caramidile pentru pala- tiele faraoniloru, elu voiesce sê fia liberu cu ori-ce pretiu, si nu sclavulu magiarulu. D'aci inse magiarii au uitatu ce-va d'in Istori'a Romaniloru cis- carpatini, atunci aduca-si a minte că Menu-Morutu li-a spus'o: Că tier'a care o ceru ei de la elu, nece odata nu li-o va dà, pana va tral. Acést'a li-a spu- s'o Hori'a la 1784; li-a spus'o adunarea romaniloru d'in 1848; asemenea Pronunciamentulu de la 15 maiu 1868, si acést'a li-o repetim si asta-di.

Inchiare.

Sê scia Magiarii că nece o data nu voru remanē uitate si justificate inaintea istoriei si a poporului ro- manu: misielos'a irumpere in Romanii a lui Carolu Robertu si a lui Sigismundu; navalirea lui Mathia in Moldov'a, frangerea tratatelor prin Bathoresci, violarea juramentulu pusu la Ascileu, misielos'a asa- sinare a principelui Mihaiu, Mortea lui Baba-Novacu, moartea lui Hori'a si Closca si persecutiunile anului acestui-a. Aceste tote sunt nesce acte ale tempului trecut si presentu, ce avura de a le suferi Romanii

ficii et injuriae memor esse solet. Coeterum Ungaris, quoniam non penitet, delicti gra- tiam non facit, foedus et amicitia dabuntur cum meruerint.“ adeca: „Senatulu si poporulu Daco-Romanu tiene minte facerea de bine si nedreptatea. Pe unguurii fiindu că nu le pa- re réu de relele ce i-au facutu, ci inca vreu ai face unu réu si mai mare, nu-i ierta; uni- one si amicitia va legă cu ei, candu o voru merită.“ Asià, numai candu o voru merită, atunci sê lege uniune si amicitia romanii cu unguurii, adeca candu voru recunosce libertatea natiunei nostre, cum pretindu ei de la romani si de la alte natiuni, ca sê le recunosca libertatea loru. Numai dupa ce va fi constituita si organisata si natiunea romana pe temeulu li- bertății egale: atunci sê faca federatiune cu unguurii pentru aperiarea comune, cum face o natiune libera cu alta natiune libera. Fâra conditiunea libertății egali romanii sê nu pa- siesca cu unguurii la neci unu genu de uniune, ci sê se unesca cu natiunile, cari recunoscu libertatea natiuniloru si o res- popteza in fapta. Ver-ce chiamare la uniune, afara de condi- tiunea libertății natiunale, e chiamare la sierbitute, la care tota natiunea libera va raspunde cu despretiu, va protestă serbatoresce in contr'a ei, si se va aperi. Asià se cade, sê faca si romanii.

Acestu lucru mi s'au parutu celu mai greu, ca romanii inainte de tote sê-si faca ratiunile cu uniunea acést'a, si sê se dechiară romanii pentru uniune, ar' fi constrinsi a merge or- behar in cătrau i-ar' duce unguurii, de sine n'ar' potè lucră nimicu pentru binele natiunei romane.

(Va urmă.)

in alianții și federatiunea lor. Pre baza acestor principii a le statului magiaru nece o apropiere și nece o legatura nu va mai potè sè împreune aceste douè ginti la oalta. Ungaria pote și-va urmà și pe venitoriu totu acèst'a politica, éra Romania și poporul romanu transilvaneanu va scè sè apretieze asta-di caracterulu poporului ungurescu ca aliatu și federatu.

„Era poporele Orientului ce inca și asta-di, în secolulu alu XIX, gemu sub jugulu barbaru alu Osmanidiloru, a le caroru plangeri și suspine la Nemți și la Unguri sunt nescè prochiarmări infame de revoluțiune, alu caroru respiru de libertate în Austri'a este batjocorit și calumniatu, voru scè în ce aliatu sè-si puna speranțiile, voru scè dà mana cu acèl'a, care s'a luptatu pentru desrobirea Orientului atunci, candu elu însu-si erà amenințiatu de jugulu poporeloru crestine. Alegundu între Romania și Ungaria, voru alege inși-si sortea lor venitoria.

Nic. Densusianu.

„Les populations de l'Europe Orientale par un Français“ (Poporatiunile Europei orientali de unu Francesu), este titlulu unei brosiure de mare pretiu, carea apară nu de multu în Parisu la librari'a Luxemburg. Acestu opu, precum se vede, este scrisu de unu diplomatu cu multa esperientia, și carele scie spune observatiunile sale cu chiaretate și resoluțiune; contine una multime de idee juste, forte putienu respandite în Occident, cari înse în curendu se voru generalisà și acolo. „L'Etoile d'Orient“, diurnalu francesu, ce apare la Bucuresci, reproduce unele idee principale d'in tote părțile acèstei brosiure. Cugetandu a face unu servitiu placutu cetitoriloru nostri, facemu sè urmeze acèl în traduciune estrasulu mentiunatu:

Poporatiunile Europei orientali.

„Pentru a întielege bine situatiunea Europei orientali, este necesariu de a ne abstrage pentru unu momentu de la ideele și sentimentele nostre proprie; e de lipsa de a ne lapedà de prejudețiile ce le avem și de a ne identificà prin cugetu cu acèste poporatiuni atātu de diferite de noi și atātu de diferite între sine; e de lipsa în câtu-va sè ne punemu în starea lor, fără de a fi preocupati singuru de interesulu nostru particulariu.

„Dorinti'a fia-carui poporu d'in Europ'a orientale este de a trài d'in viet'i'a sa propria, în independenț'a administratiunei sale interne, și de a intrunl părțile asta-di separate a le natiunalității sale, nu d'eu a le rasei (soi) sale, în unu singuru legamentu. Pentru realizarea acèstei dorinti, fia-care poporatiune se afla în presenț'a unei pedece actuali și a unu periclu care ameninția în venitoriu.

„Una asemene situatiune provine d'in douè cause principale: antăiu, pentru că în acèsta parte a Europei existu unele popore domnitorie și altele asuprite, apoi, pentru că tote se sentiescu amenințate prin ambițiuni mai potinti decâtu poterea lor de resistenț'a.

I.

Boemii.

„Boemii sèu Cehii, cari se tienu de ras'a slava, sunt pusi sub domnia nemtesca a Austriei. Pedec'a loru actuala este centralisatiunea administrativa și politica în partea cisalțana a imperiului. Boemia, fiindu icuita ca una anomalia etnografica în anim'a Germaniei, între Prussia, Sasonia și Bavaria, este espusa cuceririloru unei Germanii prusificate, și singura nu se sente capabile de a-i dà peptu.

„De alta parte, Boemii, ca slavi, sunt espusi panslavismului moscovitu.

„Cari sunt sentimentele Boemiloru fatia cu obstaculu actualu și fatia cu periclele viitorie?

„Daca vomu întrebà istoria, trebuie sè constatàm, că domnia austriaca a lasatu în Boemia suveniru amare, chiar și pline de crudimi, precum a fostu persecutiunea d'in 1620. Éra în presenț'a, guvernulu vienezu nu recunoscè drepturile istorice a le Boemiei, precum a facutu în Ungaria, celu putienu nu le pune în praosa, și asiè Imperatul Austriei nu s'a încoronatu ca rege alu Boemiei, precum a facutu antecesorii sèi. Afara de acèst'a, în urmarea dualismului inauguratu de curendu, egemonia este în acèst'a parte a imperiului în man'a Nemtiloru, precum în ce-a-l-alta parte în a Magiariloru.

„Germania are nu nmai gustulu, ci și geniulu cucerirei. Mai alesu cu privire la Slavi, Germanulu nu și-i asimileza, ci i nimicescu, precum s'a intemplat în timpurile istorice la riuirele Elb'a și Oder, și precum ni areta asta-di spectaculu ducatului de Posen.

„Pentru a exprime sentimentulu, care nemții lu-inspira slaviloru preste totu, și în specie acelor'a, cari sunt espusi germanisatiunei, ne folosescu de cuvintulu „orore“, pentru că nu cunoscū altu cuvintu mai puternicu. N o l u m u s g e r m a n i s a r i : acestu sentimentu e universalu; elu nu suferè nice innaltiare, nice micșiorare, nice esitatiune, și nu existe nice unu slav, care sè-si face iluziune în acèsta privintia ca și în altele.

„Slavulu este în esenț'a agricolu, comercialu și federativu. Dupa firea sa n'are gustu pentru țiarismu, care, dupa espresiunea celebrului istoricu boemu Palacky, este una ame-

stecatura de principii mongole și nemțiesoi. Înse nu trebuie sè ne insielàm asupra naturii acèstei repugnanț'e, nice sè-i esageràm însemnătatea, și aci e locul ca sè abstragem de la ideele franceze și polone. Într'adeveru sunt boemi, cari și-facu cu sinceritate iluziune asupra vederiloru cabinetului d'in Petruburgu. Ei sperèza una alianț'a federativa a totoruru slaviloru. Boemii nu poftescu încorporatiunea cu Russia sub unu titlu ore care-va, ci numai în ultim'a extremitate și numai fiindu periclitati de germanisare; nice chiaru perspectiv'a anesiunei cătra Russia nu li-ar' inspirà pote ur'a și terore, cari am voi ca sè le aiba. Slavulu preferescè pre unu domnu rusu unu domnu nemțiescu.

„Caus'a principale, care face de acestu poporu și-inchiide ochii înaintea pericleloru panslavismului moscovitu, este că elu afla în acestu panslavismu unu radiemu contra dualismului de Vien'a-Pest'a și contr'a presiunii unei Germanii prusificate.

„Cātu pentru boemi, o repetiescu, este vorba înaintea de tote sè nu fia germanisati (adecã mancati) nice prin administratiunea nemtesca a dlui dr. Giskra, nice prin soldatii dlui Bismark. Voiu adauge, cumcã boemii, cercandu ori unde unu radiemu contra acèa ce ameninția nu numai autonomi'a ci chiaru și esistenț'a lor, nu sunt atātu de neratiunabili nici, mai cu sama, atātu de culpabili pre cum ar' voi cine-va sè credemu. Si daca este adevèratu, cumcã panslavismulu e unu periclu pentru Europ'a, ore Europ'a nu trebuie sè se intereseze de miscamentulu natiunale d'in Praga, în locu de a-lu batjocuri defigurandu-lu?

„Voiu resumà asiè despusctiunile boemiloru: Iubire profunda și neodihnită pentru natiunalitatea lor istorica; neîncredere și iritatiune contr'a guvernului austriacu; orore înfricosiată de o Germania prusificată; cocheteria nesocotită cu Russia.

„Nu vomu spune nemicu particulariu despre Moravi, a caroru cauza se contopesce în a boemiloru.

„Boemia cu Moravia contine aproape la patru milioane și diumetate de slavi și douè milioane de germani. În partea de cătra media nopte a Ungariei inca sunt douè milioane de slavi, numiti slovaci, cari tindu a se uni cu boemii și cu moravii.“

Varietati.

„* (La adres'a corespundintelui ordinariu d'in Bucuresci, alu foiloru unguresci). Sunt multi ani, de candu cutare raportoriu d'in Bucuresci imple foiele unguresci cu totu felulu de insulte îndreptate în contr'a natiunei romane d'in Austria și în contr'a Romaniei libere. Am reflectatu mai de multe ori la asta procedere dusmanosa și am speratu, că acèi corespundinti rêu voitori se voru îndreptă, și se voru convinge, că glori'a unguresca nu se pote mari prin insultarea natiunei romane. Ne-am insielatu înse în acèst'a speranț'a. Acèi raportori si-continua rolulu de insinuatori și defaimatori perpetui ai natiunei romane. În nrulu 188 alu foiei unguresci „Századunk“ raportoriulu ordinariu d'in Bucuresci scrie amintitei foie, că „Romanulu“ luandu-si de îndreptari: „Federatiunea“ și „Albin'a“ nu mai numescè altmintrea pre magiari, decâtu cu numele: spurcati, barbari, vandali, tirani s. a. Pofitimu pre acelu d'eu corespundinte sè ni documenteze, unde, candu si cui am servitu noi cu asemene „îndreptariu.“ Pan' atunci-a respingemu acèst'a acusa nefundată cu despretiulu ce ea merita și constatàm, că da, am spus și vomu spune totdeun'a, pana voru stà lucrurile asiè, cumcã suntemu asupriti și apesati d'in partea voastră, ne-am silitu înse totdeun'a a observà regulele buneii conveninț'e, întrebuintandu unu limbagiulu câtu se pote de corespundentiu demnității și misiunei unu diurnalu seriosu; și daca câte odată am fostu siliti a întrebuintia ici cole unu cuvintu mai aspru, caus'a au fostu faptele cari au provocatu acele cuvinte, și cari nu se poteau caracterisà altmintrea. Cu tote aste-a suntemu mandri a potè constatà, că de-si noi asupriti și apesati și adese ori revoltati în simțulu nostru de dreptu și dreptate, totu-si ne-am potutu într'atât'a moderà, în câtu suntemu securi, că judicatoriulu nepartialu, percurgandu totu cuprinsulu diurnalulu nostru de la infiniț'a lui pana asta di, și apoi asemenandu-lu cu cuprinsulu foiloru unguresci, va trebui sè constate, că am fostu totdeun'a mai crutiatori, că în câtu numai ni-a statu prin potintia, ne-am feritu totdeun'a de a cadè în smint'a foiloru unguresci, cari n'au pentru natiunea nostra decâtu espresiuni de ura, de dispretiu și de insulte. Spre dovada tragemu atentiunea dlui corespundinte unguru d'in Bucuresci la nrulu 188 alu diurnalulu ungurescu „Századunk“, care continuandu și batjocurile aruncate asupra natiunei romane d'ice că: „romana fides nulla fides“, și-lu întrebàm apoi pre acelu dnu corespundinte, că a stigmatisà pre o natiune întreaga cu not'a „infidelitătii“ nu este una insulta cu multu mai mare decâtu chiaru s'presiunile: „barbari“, „vandali“ etc. cari nouè nu ni place a le aplicà nici unei natiuni, decâtu pote cutarei fapte, care nu s'ar' potè calificà altmintrea? Mai departe rogàm pre acèl'a-si dnu corespundinte unguru d'in Bucuresci sè binevoiesca a luà în consideratiune espresiunile de unu innaltu trivialismu și colcaitorie de ura, cu cari ne trateza foiele unguresci, încependu de la guvernialele „Esti Lap“, „Pesti Napló“ pana la liberalesle (!) „Hazánk“, „Hon“, „Hirnök“, „Honvéd“, care d'in urma preface tota natiunea romana d'in Romania libera într'o „adunatura de țigani“ etc. Deci considerandu tote acèste-a cu de a menuntulu fia-ne permis a chiamà pre dnulu coresp. ung. d'in Bucuresci, ca în

locu de insinuatori contra natiunei romane, sè binevoiesca a matura mai antèiu înaintea usiei sale, sè vedea mai antèiu bân'r'a în ochii sèi și ai conatiuniloru sèi, și sè staruiesca a curat'i mai antèiu foiele unguresci de multe gunoie ce cu-prindu.

„* (Bibliografia.) Lectiuni de Limb'a și Literatur'a Italiana, propuse de G. L. Frollo pentru scolele secundarie d'in Romania. Cursulu I: Elemente de Gramatica, Lecturi și Traduciuni. Cursulu II. Fasc. I: Etimologi'a Limbei Italiane în paralelu cu Etimologi'a Limbei Romane. Fasc. II: Esercitiuri gramaticali și Lecturi. Cursulu III. Fasc. I: Sintaxa și principiuri de Literatura. Fasc. II: Esercitiuri și Florilegiu. — A esțitu de sub tipariu Cursulu I, și se afla de vendiare în Bucuresci la librari'a Sococu, și în Brail'a la autoriu (strad'a S. Archangelu, Nr. 2). Pretiulu, fără de portu, 3 lei noi, sèu 1 fl. 20 cr. v. a. Recumendàm acèste lucrări gramaticali totoruru acoloru Romani, cari prindu pen'a în man'a și cetescu. Limb'a italiana, ca sora limbèi nostre, e neîncungiurată pentru Romani, atātu pentru a ne potè cunoscè bine limb'a nostra, câtu și pentru a ne potè folosi de productele pretioase a le literaturèi italiane Cursurile gramaticali a le d. Frollo, scrise dupa metodulu celu mai practic, voru potè înlesni studiulu limbèi italiane, și fia-carele va potè în scurtu tempu sè vorbesca acèst'a limba sonora, dac'a va petrece numai cu câtu-va atentiune acèste cursuri de limba.

„* (Advocati noi.) Domnii: Teodoru Popu, jude cercualu în comitatulu Zarandului, Ladislau Popu, viconotariu comittne în Crasn'a și Iosifu Popovicu d'in comitatulu Aradului au depusu censur'a advocatiala cu succesu bunu. — Asemene succesu lo pofitimu și pre cararea cea noua.

„* (Indreptare.) Domnule Redactoru! Concedeti-mi sè facu o mica îndreptare! În nr. 121 alu stim. dvostre diurnal cetii, că în adunarea generala a Asociatiunei transilvane tienu la Gher'a, cu ocaziunea desbaterii relative la foia „Transilvania“, eu asi fi pofititu, d'in preuna cu dlu V. Romanu, interpretarea §§-loru 16 și 32. Incātu pentru mine, trebuie sè v'o spunu, că n'am pofitit neci o interpretare de paragrafi. Istori'a desbaterii e urmatori'a. Comisiunea propuse, ca de acuma înainte articlii ce voru est în foia Asociatiunei sè nu se mai censureze de cătra comitetulu Asociatiunii. La acèst'a propunerea dlu vice-presedinte Hanea dede ore-sicari desluciri, accentuandu mai alesu, că comitetulu nu s'a obrudatu de censoru, ci censurarea se facu la espres'a dorintia a dlui Baritiu, — în urmarea acèstei declaratiuni comisiunea si-retrase propunerea; apoi mai vorbira doi-trei, și în urma eu, carele primindu propunerea comisiunei de a mea, o propusei de nou, și adunarea o primi unanimu, — va sè d'ice, nu am obiectatu în daru, precum d'ice corespundintele dvostre. Me folosescu de acèst'a ocaziune spre a ve asigurà despre adanc'a mea stima. — Let'a-Mare, 31 aug. 1868. Iosifu Vulcanu.

„* (Citatiune pentru Pronunciamentu.) Cetimu în „Gazet'a Trans.“ că d'in S. Martinu s'au citatu la tribunalulu în Muresiu-Osiorheiu d. presedinte alu sedriei, Pinci u, și dlu vice comite Moldovanu chiaru pre 27 augustu, pre diu'a de Santa-Maria (!) totu d'in caus'a Pronunciamentulu. — Daca procurorulu de statu magiaru și tribunalele magiare voru continuà totu asiè, în fine întreg'a natiune romana va fi citata înainte-a tribunalulu. Nu cum-va veti pedepsi apoi, domniloru, pre natiunea întreaga pentru pretensiunile ei drepte?

Sciri electrice.

Vien'a, 2 septevvre. În 26 septevvre va caletori imperatulu la Leupolea, Cracovia și Cernauti. Despre caletori'a prin Dalmatia nu se scie nimicu pozitivu.

Leupolea, 2 septevvre. În siedinti'a dietala de asta-di s'a desbatutu despre introducerea limbèi polone la deregatoriile aministrative; rutenii, provocandu-se la legile fundamentale de statu, a parasitu sala.

Berlinu, 2 septevvre. „Provinzialcoresp.“ scrie, că conchiamaarea recrutiloru s'a amênatu pre unu patrariu de anu. Tiarulu va sòsi în Berlinu pre la finea lui septevvre.

Hamburgu, 2 septevvre. Principele Napoleonu a plecatu asta-di cătra Dünkirchen.

Madridu, 2 septevvre. Ambasadorulu d'in Rom'a e revocatu. Regin'a va conveni cu imperatulu Napoleonu.

Praga, 1 septevvre. Manevrelè cele mari în apropiarea Pragei voru tiendè 5—6 d'ile. Cartirulu principalu va fi în Kladno.

Parisu, 1 septevvre. Contele și contes'a de Girenti au fostu primiti în Fontainebleau cu afabilitate.

Proprietariu, redactoru respundentoriu și editoriu:

ALEXANDRU ROMANU.